

Eros, historie... og spiritus

Anne-Marie Eggert Olsen: *Platons Symposium. Et hermeneutisk essay, Museum Tusulanum, København, 2003, 150 sider, 175,- kr.*

Om der ligger nogen genremæssig overvejelse til grund for at kalde denne filosofiske kommentar til Platons Symposium for et essay er ikke ganske klart. Det falder nok bedre sammen med forfatterens fortolkningsmæssige ambition at tale om et essay i etymologisk forstand – altså om et forsøg.

Helt i overensstemmelse med den hermeneutiske platonlæsning tager lektor ved Danmarks Pædagogiske Universitet Anne-Marie Eggert Olsen (E.O.) udgangspunkt i den platoniske dialog. Den udlægges som katalysator for et historisk spil mellem fortid og nutid eller tradition og aktualisering. Herfra orienterer den overordnede fortolkningsstrategi sig efter Symposions komposition. Det er tesen, at værket ikke har en sagens kerne (p.26). Derimod meddeler Platon sig *direkte* i dispositionen af stoffet, mens dialogpersonerne, og altså også Sokrates, repræsenterer en *indirekte* meddelelse (p.14). Dette fokus på kompositionen medfører for det første en ændret vurdering af Sokrates. For det andet åbner det for en behandling af forholdet mellem mennesket og overleveringen, altså i en vis forstand Platons forhold til det historiske (p. 20).

Som optakt til gennemgangen af de enkelte taler vises det, hvordan Sokrates' egen tale *ikke* adskiller sig fra de øvrige ved at rette kritik mod de foregående lovprisninger over Eros – denne struktur udviser alle talerne. Han adskiller sig som eneste adækvate repræsentant for samtiden blandt deltagerne i drikkelaget (p.29-31). I kraft af Sokrates træder altså bevidstheden om det nye ind i Symposium og dermed samtidig en opmærksomhed på afstanden i tankeformer og referenceramme deltagerne imellem. Med dette in mente følger da gennemgangen af talerne. Faidros forklares udmærket som udgangspunktet for den sokratiske dialektik, da han i kraft af sin mangel på eros – han er som smuk ung mand blot genstand for eros – kommer meget tæt på kun at være en ting og som sådan udgøre *det givne*, som tænkningen må tage afsæt i (p.33). Pausanias og Eryximakhos kommer ikke meget til orde, hvilket skyldes, at der i hele fortolkningen ikke lægges synderlig vægt på det politiske niveau i Symposium.

Aristofanes' verdensberømte hikke udlægges som forskelssættende i den forstand, at hans tale markerer den afgørende vending mod mennesket (p. 43-44). Imidlertid er det først i behandlingen af Agathons tale, at kompositionsanalysen for alvor bringes i spil. Hvis Agathon nemlig, som nogle fortolkere mener, fungerer som en illustration af retorikkens hulhed, bliver det vanskeligt at forklare, at

han er så fornemt placeret blandt de talende, altså lige før Sokrates. Desuden er retorikken allerede gennem Faidros og særligt Pausanias blevet behørigt nedgjort. E.O. aflæser heroverfor i fremstillingen af Agathon snarere Platons forhold til sofistikken (p. 57).

Som allerede nævnt kan E.O. på baggrund af kompositionen ikke gå med til, at Sokrates *sagligt set* repræsenterer noget nyt, for så vidt hans tale også retter sig kritisk bagud (p.67). Dette giver anledning til mild forvirring, al den stund det kommer tæt på at sige, at der ikke er nogen saglig forskel på sofistisk og filosofi – og herved ville ikke alene den sokratiske modstilling mellem det at tale smukt (*eu legein*) og det at tale sandt (*alçthç legein*) blive temmelig uforståelig, men hele Platons tænkning unægteligt stille sig i et noget andet lys. Dette er selvfølgelig heller ikke hvad E.O. vil have os til at tro. Pointen er, at Sokrates, ligesom de øvrige talere, knytter an til dét i de foregående fremstillinger, der er blevet udtrykt dårligt. Selvom denne udlægning udspringer af en – sympatisk – insisteren på at læse *hele* Symposium og ikke, som nogle fortolkere, starte med Sokrates uden at tage hensyn til de andre talere, er den uheldigt formuleret.

Kompositionsanalysen afslører den produktive rolle, *det overleverede* – doxa – spiller for filosofien, idet Diotimas tale forholder sig nøjagtigt og overlærerindeagtigt til alle de fore-

gående taler (p.81). Med tanken om den erotiske stræben som et begær efter udødelighed i form af åndelig produktion rejser Diotima spørgsmålet om overleveringen og det overleveredes status (p.99). Det er klart, at åndelige produkter må fikseres sprogligt, og E.O. opfatter denne objektivering som et åndens værn mod død og forgængelighed (p.107-108). Hermed er E.O. også kommet frem til det punkt i Symposium, hvor form og indhold filosofisk går op, nemlig i Platons åndsbegreb. Dette udviser præcis den struktur af tilegnelse og opbevaring, som kompositionen af Symposium følger.

Kompositorisk modificeres Diotima-talen imidlertid ved Alkibiades' larmende entré og den hellige kvinde får således ikke det sidste ord i den sag. Dette udmønter sig i en tolkning af Alkibiades som repræsentant for en holdning – den rebelsk-respektløse, der gør ham til den mest ægte arvtager til det sokratiske (p. 119). Med Alkibiades' vilde rus fremhæves det aspekt ved det platoniske åndsbegreb, som Sokrates mangler: et fuldt begreb om liv.

Det hermeneutiske essay afsluttes med et kort kapitel om Platon og historien. Dette spørgsmål får desværre ikke nær den behandling, det fortjener. Godt nok samles der op på analysen af den sokratiske begrænsning, idet *erosbegrebet* hos Platon udlægges – hegeliansk – som åndsliv og således rummer de momenter af tilegnelse, tradition, fornyelse, sproglighed og

objektivering, der enten overhovedet ikke findes eller kun findes deficient hos Sokrates (p.130). Behandlingen af det vanskelige spørgsmål om Platons forståelse af historien munder desværre ud i en balancegang mellem etablerede forskningspositioner, nærmere bestemt mellem Heidelberg og Tübingen, henholdsvis Hans-Georg Gadamer og Konrad Gaiser. Dette er så meget mere ærgerligt, som E.O. allerede gennem den kompositionsorienterede analyse af værket har leveret dokumentation for, at der i Platons tænkning findes et uomgængeligt moment af historisk orientering.

Mens grundene til at kalde indeværende kommentar for et essay var mindre indlysende, er der ingen tvivl om, at E.O. har præsenteret et tankevækkende stykke *hermeneutisk* arbejde. Kommentaren er værd at læse, ikke bare fordi den udfylder et hul i den hermeneutiske Platonlæsning, der er relativ fattig på fortolkninger af Symposium, men fordi den gør det godt. Desværre tages der ikke højde for det punkt i Symposium, der notorisk sætter grå hår i hovedet på den hermeneutiske fortolker, nemlig den vanskelige passage om det højeste skue af 'selve det skønne', der hverken er "en slags *logos* eller en slags epistēmē" (211a). At der skulle være noget ganske centralt for filosofien, der ligger udenfor *logos* må tage sig temmelig ubehageligt ud for den hermeneutiske fortolkning. Imidlertid kommenterer E.O. stort set ikke dette punkt (p. 103). Det ligger vel ikke uden for

hermeneutikkens muligheder at gøre forsøget?

Jakob L. Fink

Til sagen ?

Hans Blumenberg: Zu den Sachen und zurück. Suhrkamp Verlag, Frankfurt am Main 2002

Fra Hans Blumenbergs efterladte skrifter udkom i november 2002 en bog med titlen „*Zu den Sachen und zurück*“. På omslagsteksten introduceres værket af udgiveren, Manfred Sommer, som "...en filosofisk grundlægning af Blumenbergs projekt om en genuin fænomenologisk antropologi konciperet i modsætning til Heidegger". Den der er bekendt med Blumenbergs tænkning vil vide, at ideen om en fænomenologisk antropologi blev et mere og mere fremherskende motiv i Blumenbergs metaforologiske undersøgelser. De forventninger om en systematisk teoribygning, den fordringsfulde proklamation af et sådant projekt måtte afføde, finder utvivlsomt *ikke* deres indfrielse i "Zu den Sachen und zurück". Man skal imidlertid ikke have læst meget Blumenberg, før det bliver klart, at sådanne forventninger under alle omstændigheder er malplacerede. Med sin metaforologiske arbejdsform befinder Blumenbergs interesse sig i forgrunden af den filosofiske begrebsdannelse. Hvis ikke en filosofisk teori i gængs forstand, hvad er det imidlertid så, man af Blumenberg kan forvente sig under overskriften "en fænomenologisk antropologi"?